

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa M. Ż.
przeciwko H. Sp. z o.o. z siedzibą w P.
o ryczałt za noclegi,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 8 lipca 2021 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 19 grudnia 2019 r., sygn. akt VIII Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.350 zł
(jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2019 r. Sąd Okręgowy w P. w sprawie z powództwa M. Ż. przeciwko pozwanej H. Sp. z o.o. z siedzibą w P. o ryczałty za noclegi, oddalił apelację pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 27 grudnia 2018 r., którym zasądzono od pozwanej na rzecz powoda kwotę 25.489,10 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 maja 2015 r. do dnia zapłaty tytułem ryczałtów za noclegi w podróżach służbowych od kwietnia 2012 r. do lipca 2013 r., umorzono postępowanie w przedmiocie żądania zapłaty odsetek ustawowych od dat pierwotnie żądanych do 6 marca 2014 r., a w pozostałym zakresie oddalono powództwo.

W tej sprawie powód M. Ż. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej kwoty 46.298,28 zł tytułem należności za niewypłacone ryczałty za noclegi podczas wykonywanej pracy kierowcy w okresie od kwietnia 2012 r. do lipca 2013 r. wraz z ustawowymi odsetkami. Sądy *meriti* uznały, że pozwana nie wypłaciła powodowi żadnego świadczenia z tytułu należnych mu ryczałtów za noclegi, a wysokość tego świadczenia, w braku skutecznych regulacji, winna wynikać wprost z przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. (jak przyjęto do obliczenia należności ryczałtowych za 2012 r.), względnie z przyjętych w tezie dowodowej skierowanej do biegłego co do należności za styczeń - lipiec 2013 r. ustaleń stawki niższej, a mianowicie stawki ryczałtu określonej w załączniku do regulaminu z 1 stycznia 2013 r., obowiązującego u pozwanej, w wysokości 25% limitu wynoszącego 40 euro (tj. 10 euro za nocleg), co nie zostało zakwestionowane przez żadną ze stron postępowania. Pozwana nie udowodniła, że należności z tytułu podróży służbowych wypłacane na podstawie obowiązujących regulaminów wynagradzania obejmowały wszystkie należne powodowi z tego tytułu świadczenia, w tym ryczałty za noclegi. Powód nie korzystał z usług hotelowych, a skoro nocleg zwykle odbywał co do zasady w kabinie samochodu, nie dysponował rachunkami hotelowymi za poszczególne noclegi, a więc zostały spełnione oba wymogi prawa do ryczałtu. Pozwana nie udowodniła w żadnym stopniu zapewnienia powodowi bezpłatnego noclegu.

Powód wskazanego sposobu wyliczenia należności ryczałtowych nie kwestionował, zaś pozwana w tym zakresie odniosła się wyłącznie do problematyki walutowości podnosząc, iż roszczenia powoda winny być oddalone w całości, gdyż wniósł on o zasądzenie na jego rzecz kwoty wyrażonej w walucie polskiej, podczas gdy roszczenie o wypłatę ryczałtu winno zostać sformułowane w euro. Sąd Okręgowy wskazał, iż w czasie trwania stosunku pracy pozwana rozliczała i wypłacała powodowi należności z tytułu podróży służbowych w walucie polskiej, a zatem niewątpliwie druga część należności, do której powód ma prawo, winna mu również przysługiwać w walucie polskiej. Pozwana nigdy nie wypłacała powodowi żadnych należności związanych z łączącym strony stosunkiem pracy w walucie obcej.

Pozwana wniosła skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie: 1) § 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (dalej jako: rozporządzenie z 2002 r.) i § 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (dalej jako: rozporządzenie z 2013 r.) w związku z art. 77⁵ § 2 k.p., przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że powodowi przysługuje roszczenie o wypłatę ryczałtów z tytułu zagranicznych podróży służbowych sformułowane w walucie polskiej; 2) § 13 ust. 3 rozporządzenia z 2002 r. i § 20 ust. 3 rozporządzenia z 2013 r., przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że przepisy te stanowią podstawę prawną formułowania roszczenia o wypłatę ryczałtów z tytułu zagranicznych podróży służbowych w walucie polskiej, co w konsekwencji doprowadziło do ich niewłaściwego zastosowania; 3) art. 358 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez ich błędne niezastosowanie i przyjęcie, że kwestia walutowości została kompleksowo uregulowana w art. 77⁵ § 2 k.p. oraz wydanych na jego podstawie rozporządzeń wykonawczych.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i jego zmianę przez orzeczenie co do istoty sprawy, tj. uwzględnienie apelacji, a w efekcie zmianę wyroku Sądu Rejonowego i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda kosztów postępowania za obie instancje oraz za postępowanie kasacyjne według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Ponadto skarżąca wniosła o orzeczenie o zwrocie przez powoda na rzecz skarżącej kwoty uiszczonej tytułem świadczenia głównego wraz z odsetkami.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego - czy w świetle treści art.

358 k.c. powód będący pracownikiem jest uprawniony do formułowania roszczenia o wypłatę ryczałtów na noclegi z tytułu odbywania zagranicznych podróży służbowych w dowolnie wybranej przez siebie walucie (np. w walucie polskiej) w sytuacji, gdy podróże służbowe dotyczyły krajów, w przypadku których załączniki do rozporządzeń wykonawczych do art. 77⁵ § 2 k.p. przewidują wypłatę kwot w walutach obcych.

W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że przedmiotem skargi kasacyjnej nie jest kwestia samej zasadności czy podstawy prawnej (lub jej braku) do wypłaty ryczałtów, lecz sposób sformułowania roszczenia przez powoda, który - w ocenie skarżącej - uzasadnia oddalenie powództwa w całości. Przyjmując bowiem, że powodowi faktycznie przysługiwało roszczenie o zapłatę ryczałtów, to roszczenie takie dotyczyło kwot wyrażonych w walutach obcych (ze względu na kierunek odbywanych podróży służbowych kwoty w walucie euro), zgodnie z treścią załącznika do rozporządzenia z 2002 r. oraz rozporządzenia z 2013 r. Powód wystąpił tymczasem z roszczeniem o zapłatę kwot wyrażonych w walucie polskiej. Roszczenia takie nie są tożsame, a w świetle art. 358 k.c. powodowi nie przysługiwało prawo do dochodzenia swoich roszczeń w walucie polskiej. Zatem odpowiedzi wymaga pytanie, czy do roszczeń pracownika związanych z podróżami służbowymi stosuje się przepisy ogólne dotyczące zasad wykonywania zobowiązań pieniężnych wskazane w Kodeksie cywilnym, dotyczące waluty, w której dane świadczenie ma być spełnione, czy też zasady dotyczące waluty zapłaty takich świadczeń są w przypadku pracowników uregulowane odmiennie, tj. przez przepisy rozporządzeń wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., tj. występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Zagadnieniem prawnym jest bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r.,

II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto, istotnym zagadnieniem prawnym w rozmięczeniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

Skarżąca nie zdołała wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zdaniem skarżącej, w niniejszej sprawie rozważenia wymaga kwestia, czy w świetle treści art. 358 k.c. pracownik jest uprawniony do formułowania roszczenia o wypłatę ryczałtów na noclegi z tytułu odbywania zagranicznych podróży służbowych w dowolnie wybranej przez siebie walucie (np. w walucie polskiej), w sytuacji, gdy podróże służbowe dotyczą krajów, w przypadku których załączniki do rozporządzeń wykonawczych do art. 77⁵ § 2 k.p. przewidują wypłatę kwot w walutach obcych. Natomiast, jak wskazano powyżej, istotne zagadnienie prawne w sprawie nie występuje, jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze kasacyjnej i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu, co ma miejsce w stosunku do podnoszonego przez skarżącą zagadnienia. Stanowisko takie zajął Sąd Najwyższy w sprawie o ryczałty za noclegi przeciwko tej samej pozwanej w wyroku z dnia 26 maja 2021 r., II PSKP 65/21 (niepubl.), którym to wyrokiem oddalono skargę kasacyjną wniesioną przez pozwaną.

W sprawie II PSKP 65/21 w postępowaniu kasacyjnym, wywołanym wniesieniem przez tą samą pozwaną co w niniejszej sprawie skargi kasacyjnej o analogicznej treści zarzutów kasacyjnych, istota sporu na etapie postępowania

kasacyjnego sprowadzała się do kwestii waluty, w jakiej powód powinien dochodzić od pozwanej zapłaty ryczałtów za noclegi w podróży służbowych poza granicami kraju. Sąd Najwyższy w celu ustalenia, czy przepisy prawa pracy określają walutę zobowiązania pracodawcy wypłaty pracownikowi – kierowcy ryczałtu za nocleg w podróży służbowej poza granicami kraju (walutę zobowiązania) oraz walutę, w jakiej zobowiązanie to ma być wykonane (walutę świadczenia), dokonał analizy przepisów wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., ograniczając ją do przepisów rozporządzenia z 2002 r. oraz rozporządzenia z 2013 r. Stwierdził przy tym, że przepisy te wskazują walutę ryczałtu z tytułu noclegów w podróży zagranicznej (walutę zobowiązania), którą jest waluta obca państwa noclegu. Nie określają natomiast sposobu wyboru waluty, w której należy rozliczyć (wypłacić) ryczałt za nocleg w podróży służbowej (waluta świadczenia), ograniczając się do stwierdzenia, że może być to waluta zaliczki, waluta wymienialna albo waluta polska. Przyjmując zatem, że roszczenie pracownika o wypłatę ryczałtu z tytułu noclegów w podróży poza granicami kraju jest świadczeniem pieniężnym wyrażonym w walucie obcej, do zidentyfikowanej luki w przepisach prawa pracy rozważył odpowiednie zastosowanie przepisów Kodeksu cywilnego regulujących zasady wykonania zobowiązania ze świadczeniem pieniężnym określonym w walucie obcej, tj. art. 358 k.c. Sąd Najwyższy wskazał, że zastosowanie art. 358 § 1 k.c. do obowiązku pracodawcy wypłaty pracownikowi – kierowcy ryczałtu określonego w wysokości 25% limitu ustalonego w walucie obcej państwa noclegu, oznaczałoby, że pracodawca jest zobowiązany do zapłaty świadczenia w walucie obcej, chyba że skorzysta z upoważnienia wynikającego z art. 358 § 1 k.c. i zapłaci ryczałt w walucie polskiej. W przypadku zaś braku wyboru waluty polskiej przez pracodawcę, pracownik mógłby dochodzić od pracodawcy zapłaty wyłącznie w walucie obcej, w której określono wysokość ryczałtu (a więc w walucie państwa noclegu). Jednocześnie Sąd Najwyższy podkreślił, że stosowanie art. 358 k.c. w związku z art. 300 k.p. nie może prowadzić do sprzeczności z zasadami prawa pracy. Odpowiednie stosowanie art. 358 § 1 k.c., przy uwzględnieniu zasad prawa pracy (zasady prawa pracownika do odpoczynku, zasady prawa pracownika do informacji), polegałoby więc na uzależnieniu prawa pracodawcy do odmowy spełnienia żądania pracownika wypłaty ryczałtu za nocleg w podróży poza

granicami kraju w walucie polskiej od poinformowania tego pracownika o walucie, w jakiej zostanie mu wypłacony ryczałt z tytułu noclegu przed upływem terminu wymagalności tego świadczenia.

W konkluzji Sąd Najwyższy, przyjmując istnienie powyższych zasad stwierdził, że odpowiednie zastosowanie art. 358 § 1 k.c., a więc niesprzeczne z zasadami prawa pracy, do żądania pracownika kierowcy wypłaty ryczałtów z tytułu noclegów w podróży służbowej poza granicami kraju w walucie polskiej, w przypadku gdy pracodawca nie zapewnił mu bezpłatnego noclegu ani nie poinformował go, przed upływem terminu zapłaty ryczałtu, o walucie, w jakiej ryczałt za nocleg zostanie wypłacony, nie może prowadzić do oddalenia powództwa pracownika z tego powodu, że żądanie zapłaty zostało w nim określone w walucie polskiej.

W związku z powyższym podnoszone przez pozwaną istotne zagadnienie prawne zostało wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę nie dostrzega okoliczności uzasadniających zmianę wyrażonego wyżej poglądu. Ponadto również w niniejszej sprawie pozwana nie dopełniła obowiązków w zakresie zagwarantowania powodowi prawa do odpoczynku przez zapłatę ryczałtu za noclegi oraz poinformowania o walucie, w jakiej nastąpi wykonanie tego zobowiązania pieniężnego, a jak wskazał Sąd Okręgowy w zasadzie skorzystała z wynikającego z art. 358 § 1 k.c. uprawnienia dłużnika do spełnienia świadczenia w walucie polskiej, skoro wszelkie należności z tytułu podróży służbowych realizowała w tej właśnie walucie.

Skarżąca nie zdołała wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.